

ארבעה צריכים חיזוק (כרכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

סילוקם של צדיקים וחובתנו בשעה זו

ואמר, אחינו בית ישראל בשביל מי באתם ומה הסיבה שבאתם? אם לכבוד רבי עקיבא, הרי יש עוד רבים בשוק ששם עקיבא, אלא כך אמרתם "תורת אלוקיו בלבנו" (תהלים לו, לא), כי הלב של רבי עקיבא הוא לב של תורה, ובאתם לכבוד התורה, וכיון שזו הסיבה שבאתם, לעשות כבוד התורה, זו כבר נחמה, וכבר אינו מצטער על מיתת הבנים.

והנה בגמרא לא מבואר מדוע התנחם בזה רבי עקיבא, אבל הענין מבואר במסכת שמחות פ"ח ובילקוט פרשת יתרו, שכיון שראה רבי עקיבא שבניו במיתתם עשו כזה זיכוי הרבים, שזיכו את כל ישראל בכבוד התורה, הרי כבוד התורה הוא מצוה גדולה מאד, וכמו שאמרו (שבויעות ל, ב) עשה דכבוד התורה יעדיף, ואין לשער גודל המצוה בזה, ובניו במיתתם זכו לזכות את הרבים במצוה רבה כזו.

והרי מי שמוכה את הרבים זה סימן שיש לו עוד זכויות קודמות שאינן ידועות, ומה שהוא מוכה את הרבים זו הזכות שאנו רואים עכשיו, אבל זה סימן לעוד זכויות נוספות שהיו לו קודם, שבזכותן זכה לזכות את הרבים, כמו שאמרו (אבות ה, יח) משה זכה וזיכה את הרבים - קודם 'זכה' ואחר כך 'זיכה את הרבים', וכך הסדר, שצריכים זכויות קודמות בשביל לזכות את הרבים, ובלי זכויות לא שייך זיכוי הרבים.

ואם כן אמר רבי עקיבא, כי הוא רואה עכשיו שבניו היו כאלה צדיקים שלא ידע עד כמה, כי הם זכו במיתתם לזכות את כל ישראל בכבוד התורה שהוא מצוה גדולה, וזה סימן שיש להם עוד זכויות קודמות מרובות שלא ידע אותם, שבזכותן זכו לזיכוי הרבים הגדול הזה, וכיון שהוא רואה את מדרגתם הוא כבר מנוחם, כי הוא יודע שהם בני העולם הבא, וכדאי היה להם למות בשביל זיכוי הרבים כזה, כי כל המעשים הטובים שהציבור עושים בגללם שייכים להם, ונחשב כמו שהם קיימו.

וכן אמרו באבות שם על משה רבינו 'זכות הרבים תלוי בו', היינו שכל המעשים הטובים שכלל ישראל עושים עד סוף כל הדורות, שייכים למשה רבינו כאילו שהוא עשה בעצמו, כי הוא השפיע וזיכה את ישראל בזה שקיבל תורה מסיני. ולכן כשראה רבי עקיבא את זכויותיהם המרובות של בניו שזיכו את כל ישראל במיתתם, התנחם בזה.

וכך גם במיתת נדב ואביהוא הייתה התעוררות גדולה בכלל ישראל, שהקב"ה מתיירא ומתעלה ומתקלס, ובזכות זה אחר כך הייתה השראת השכינה במשכן, כמו שכתוב בקרובי אקדש, ונמצא שנדב ואביהוא במיתתם זכו להביא להשראת השכינה בישראל.

ומה היא השראת השכינה? כבר נאמר (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ודרשו חז"ל (מובא באלשיך ובנפש החיים) 'יתוכו לא נאמר אלא בתוכם - בתוך לבו של כל אחד ואחד', היינו שהקדושה הייתה לא רק במשכן עצמו, אלא זה גם השפיע השראת השכינה בתוך כל יחיד ויחיד, שכל אדם מישראל נעשה בעל מדרגה גדולה מאד מכוח השראת השכינה במשכן, ונדב ואביהוא במיתתם זכו להביא לזה.

מיתת צדיקים מכפרת - תלוי בנו

ולכן מיתת צדיקים מכפרת, כי כשהצדיק נפטר ורואים דין בצדיקים, הקב"ה מתיירא ומתעלה ומתקלס, ועל ידי זה מתעוררים לתיקון המעשים וחוזרים בתשובה, ובה זוכים לכפרה.

ונמצא שהצדיק עצמו מרוויח הרבה במיתתו, כי הוא מוכה את הציבור במדרגה של מתיירא מתעלה ומתקלס, ואינו מפסיד בזה אלא רק מרוויח זיכוי הרבים שאין לשער.

אם כן הדבר תלוי עתה בציבור, ואם הציבור לא מתעורר ולא מושפע ממיתת הצדיקים מה התועלת במיתתם?! אך אם הציבור מתעורר ומתחזק מזה, אזי באמת מיתתם של הצדיקים הייתה כדאית להם.

והנה ראשי הישיבות הצדיקים שנפטרו עכשיו, בודאי מיתתם מעוררת את הציבור, ויש התעוררות גדולה בציבור לעשות מה שחייבים לעשות:

מה זאת עשה אלוקים לנו

השבוע נפטר שני גדולי ישראל, ראש ישיבת קמניץ וראש ישיבת בריסק, שהעמידו תלמידים הרבה במשך עשרות שנים, ויש להם זכויות עצומות מה שהשפיעו תורה ויראת שמים ומידות טובות ואמונה, השפעה על אלפי תלמידים, וגם על כל הציבור, ועכשיו חסרה ההשפעה, והרי הכל בידי שמים, ומן השמים לקחו מאיתנו את ההשפעה.

וכן כתוב בחומש אצל השבטים (בראשית מב, כח) ויחרדו איש אל אחיו לאמור מה זאת עשה אלוקים לנו, והיינו שהם הבינו שזה עשה אלוקים, ואין זה מקרה אלא מן השמים, ו'לנו' - מן השמים עשו את זה לנו.

ועלינו להתבונן 'מה זאת', מה המטרה ומה הסיבה, ולמה אנחנו הפסדנו את זה, במה חטאנו ומהו החטא שגרם לזה, הרי הצור תמים פעלו (דברים לב, ד) ואילו זכינו הייתה נמשכת ההשפעה, ועכשיו שנפסקה, סימן שחסר לנו זכויות, ועלינו להתבונן מה החטא ובמה חטאנו.

וכבר אמרו חז"ל (שבת לג, ב) שהצדיקים נתפסים בעוון הדור, וכן אמרו (כתובות ח, ב) חשיב את לאתפוס אדרא, מפני שהדור צריך התעוררות וכפרה, ומיתת צדיקים מכפרת (מו"ק כח, א), וכשלוקחים את הצדיק זה מכפר על הדור. וצריך להבין מה הטעם בזה, וכי מפני שהדור צריך כפרה לכן הצדיק צריך למות, ומה הצדיק אשם? וגם עיקר הדבר צריך ביאור כיצד מיתת הצדיקים מכפרת.

מיתת הצדיקים מעוררת ליראת שמים

וביאור הענין הוא כמו שהביא רש"י (ויקרא י, ג) מדברי חז"ל שכאשר הקב"ה עושה דין בצדיקים הוא מתיירא ומתעלה ומתקלס, והיינו שאם רואים שמידת הדין פוגעת בצדיקים, אזי 'מתיירא' - הציבור מקבל מדרגה ביראת שמים, 'ומתעלה ומתקלס' זה מדרגות נוספות.

וזה היה כשמתו נדב ואביהוא בני אהרן, שמושה רבינו אמר לאהרן "הוא אשר דיבר השם לאמור בקרובי אקדש", ופירש רש"י: היכן דיבר? ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שמות כט, מג) אל תיקרי בכבודי אלא במכובדי, ע"כ. והיינו שהקב"ה כבר אמר למשה רבינו שהמשכן יתקדש על ידי מכובדיו, המכובדים של הקב"ה, שימותו ביום הקמת המשכן, ועל ידי זה תשרה השכינה בישראל.

ומביא רש"י שמושה רבינו אמר לאהרן "אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך", היינו שבתחילה חשב משה רבינו שכוננת הקב"ה שימותו הוא או אהרן, ועל ידי שהציבור יראו מידת הדין בצדיקים, זה יעשה התעוררות גדולה מאד וכולם יתעוררו ויחזרו בתשובה, כי הדין בצדיקים גורם מיז להוסיף יראת שמים, ואותו הדור היו בעלי אמונה להתבונן למה מן השמים עשו כן, מה זאת עשה אלוקים לנו, הלא אנחנו אשמים בזה, ואנו צריכים לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו, שיהיה תיקון המעשים ותשובה, מתיירא מתעלה ומתקלס.

ולבסוף ראה משה רבינו שזה היה על ידי נדב ואביהוא, שהם במיתתם גרמו לזה, ועל ידם הושגה המטרה וההתעוררות הזו של 'מתיירא מתעלה ומתקלס', ואמר זאת לאהרן כנחמה, לנחמו על מיתת בניו, שהם במיתתם זיכו את הרבים ב'מתיירא מתעלה ומתקלס'.

ואדם שזוכה אפילו במיתתו לזכות את הרבים, אין לשער גודל זכותו, כי זיכוי הרבים משפיע השפעה גדולה הנמשכת, וכל המעשים הטובים שהרבים עושים אחר כך, שייכים למת שהשפיע וגרם לזה.

מיתת בניו של רבי עקיבא

ומצינו כן בגמרא (מו"ק כא, ב) מעשה שמתו שני בניו של רבי עקיבא, ובאו כל ישראל להלוויה, וכשראה זאת רבי עקיבא, עמד על ספסל גבוה

תורה, אמונה, יראת שמים, ותפילה כמו שצריך, ומידות טובות, וכיון שזה מעורר הרי זה נזקף לזכותם, והם זוכים בזה.

אבל מכאן ואילך זה תלוי בנו, מה הציבור ימשיך הלאה, ואם הציבור ימשיך את החיזוק וההתעוררות הזו, נמצא שאנחנו גורמים את הזכויות לצדיקים, ואנו נותנים להם זכויות בזה שאנו מתחזקים.

המשך ההתעוררות על ידי תורה ומוסר

וכיצד זה תלוי בנו? מה אנו יכולים לעשות? להמשיך את החיזוק! על ידי עסק התורה ולימוד המוסר, כי כבר אמרו חז"ל (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, עסק התורה הוא התבלין נגד כל היצרי הרע, ויש כל מיני יצר הרע, כמו שאמרו (בקידושין שם) שהיצר הרע מתגבר ומתחדש בכל יום, דהיינו שאותו היצר הרע 'מתגבר' ומתחזק שוב ושוב, וגם 'מתחדש' ונוסף עוד יצר הרע שלא היה קודם, ובימינו יש הרבה יצרי הרע רחמנא ליצלן, ולפתח חטאת רובץ, שצריך מאד להיזהר מהיצרי הרע האלה, והעצה לזה היא התורה תבלין, לעסוק בתורה.

וכבר כתב רבי ישראל סלנטר באיגרת המוסר, שכאשר לומדים פרק ישור שנגח את הפרה' למשל, זה סגולה גם להיות בעל מידות טובות, כי כל דברי תורה שלומדים הם תבלין נגד כל מיני היצר הרע, ומדוע זה כך? אין צורך בהסברים, אלא כך המציאות.

אך בנוסף לזה כתב המשנה ברורה בסימן א' וכעין זה כתב רבי ישראל באיגרת המוסר שם, שצריכים גם לעסוק וללמוד בספרי מוסר, שהם התבלין החזק ביותר נגד היצר הרע, והמשנה ברורה כתב זאת להלכה, שצריכים שיהיה בכל יום ויום משהו, איזה קביעות בספרי מוסר, לראות מה שכתוב בספרי המוסר לחיזוק האמונה והיראה, וכאמור אפילו משהו, אך שיהיה קבוע בכל יום, בזה האדם מובטח שהוא מתעלה ומתעלה, ועולה ועולה, ובכל יום הוא מוסיף עוד מדרגה ועוד מדרגה, ולאט לאט הוא ישתנה לגמרי, ואף אם אינו מרגיש כלל שהוא משתנה, מכל מקום זו המציאות, שדברי המוסר משפיעים, על ידי קביעות יום יומית.

וזה דבר ידוע ומפורסם ששמעתי כבר מהרבה אנשים, ובהם אפילו בעלי משפחה, שהתחילו ללמוד ספרי מוסר בכל יום, ועל ידי זה כל האווירה בבית השתנתה והחיים יותר מאושרים. אדם שחי עם מוסר עם חשבון על פי התורה זה 'אשריך בעולם הזה', והוא מאושר וכל בני ביתו ומשפחתו מאושרים. וכאמור רבים סיפרו לי שעשו כן בעצמם וראו שכך המציאות, אשריך בעולם הזה! ורק צריכים לעסוק בזה בקביעות.

וגם צריכים שלא יהיה משעמם, אלא ללמוד בספר שמעניין, ישנם ספרי המוסר הידועים שיש בשיבות: מסילת ישרים, שערי תשובה, ארחות צדיקים, וחובות הלבבות, ויש בהם הרבה דברים מאד מעניינים, כל אחד לפי מה שמעניין אותו, ואם עוסקים בזה בקביעות יום יומית, אזי לאט-לאט זה משפיע והאדם נעשה אדם אחר עם חיים מאושרים לו ולכל משפחתו. כך המציאות וזו העצה.

חובת הזהירות מן המחלה

והנה דיברנו בנוגע לרוחניות. אבל יש עוד דבר, בנוגע למצב של המחלה, מחלת הקורונה, כבר כמעט שנה שיש מחלה לייע, והמחלה נמשכת ופוגעת, ויש חולים קשים שזקוקים לאשפוז, וגם רבים נפטרו, וזו מחלה מסוכנת, אבל יש אמצעי זהירות שלא להידבק ולא להדביק, ובלי זהירות אפשר להדביק ולהידבק, וזו סכנה ממש. לכן שמירת כללי הזהירות זה חיוב גדול מאד, גם לאדם בשביל עצמו שהוא לא ייזק, כי זה יכול להיות מסוכן לכל אחד ואחד, וזו מחלה מסוכנת מאד.

וכבר כתב המסילת ישרים (פרק ט') "מצינו שחייבו חכמים בכל מקום שישמור האדם את עצמו שמירה מעולה ולא ישים עצמו בסכנה וכו' ומקרא כתוב ונשמרתם מאד לנפשותיכם וכו', ומי שירצה שלא ינהג עצמו בדרך החכמה ויפקיר עצמו לסכנות, הנה אין זה ביטחון אלא הוללות! והנה הוא חוטא במה שהוא עושה נגד רצון הבורא ית"ש שרוצה שישמור האדם את עצמו, ונמצא שמלבד הסכנה המוטבעת בדבר אשר הוא עלול אליה מפני חסרון שמירתו, הנה עוד הוא מתחייב בנפשו בקום עשה בחטא אשר הוא חוטא, ונמצא החטא עצמו מביאו ליענש", עכ"ד.

והיינו שאם יש סכנה ואדם לא נזהר ממנה, אזי מלבד הסכנה עצמה, הוא גם מוסיף בזה עוד חטא, שעובר על ונשמרתם לנפשותיכם (דברים ד, טו) ועל השמר לך ושמור נפשך (שם ט), וכיון שנוסף עוד חטא, מגיע לו עונש על זה והסכנה עבורו יותר גדולה, והוא מגדיל את הסכנה שיוכל יותר להיזקק, כי החטא גורם שייזקק! סכנה שאדם לא נזהר ממנה – החטא של חוסר הזהירות גורם חס ושלום שייזקק מהסכנה.

לכן החיוב הוא להיזהר בכללי הזהירות הידועים, שלא להידבק ולא להדביק, ומי שמדביק אחרים הרי הוא מזיק, שמכניס לסכנה אדם אחר, ולכן זה חיוב גדול מאד להיזהר בכללי הזהירות.

אבל זכינו בעזרת השם לדבר חדש, שיש עכשיו חיסונים, חיסון אחד וחסיון שני ובכך נשמרים מהמחלה, זו ישועה גדולה מאד לכל אחד, ואין בזה שום חשש וסיכונים, ואם יש למישהו איזה סיבה מיוחדת אפשר להתייעץ עם רופא, ויש מומחים לזה, אבל זו תרופה בדוקה ומנוסה, וזו סייעתא דשמיא שזכינו לחיסונים האלו.

החיוב לקדש שם שמים בהנהגה

אך יש עוד ענין שאמרו בגמרא (יומא פו, א) "ואהבת את השם אלוקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך – שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו באמונה ודיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? אשרי לו לפלוני שלמד תורה, אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה, אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

והיינו שבזמן שאדם לומד ועוסק בתורה, והוא מתנהג יפה ודיבורו בנחת עם הבריות וכל משאו ומתנו בשוק נאה, אזי יש קידוש השם על ידו, כי הבריות אומרות: ראו פלוני העוסק בתורה, שהנהגתו מאד ישרה, ואם כן אשרי מי שלומד תורה ואשרי אביו ורבו שלימדוהו תורה!

"אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלימדו תורה, אוי לו לרבו שלימדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלן מעשיו וכמה מכווערין דרכיו, ועליו הכתוב אומר באמור להם עם השם אלה ומארצו יצאו", ע"כ.

והיינו שאם אדם לומד תורה, אבל הוא מדבר לא יפה, ומתנהג בהתנהגות לא יפה, אזי הבריות אומרות אוי להם לבריות שלמדו תורה, כי הנה אדם זה למד תורה, והתוצאה היא שהגיע להנהגה כזו, וטבע הבריות שמקשרים את זה ותולים מיד שזו הסיבה, שהלימוד גרם לו להתנהג כך, וכאילו מי שלומד תורה נעשה בעל מידות רעות, וזה חילול השם.

לכן זה נוגע לנו החרדים, שכך מסתכלים עלינו, ואם אנו מתנהגים כמו שצריך עם זהירות ושמירת כללי הבריאות והכל בהנהגה הראויה שלא להידבק ולא להדביק, אזי אומרים אשרי החרדים! אשרי מי שהוא חרדי! אבל אם לא מתנהגים כך והנהגה היא לא בשלמות כפי שצריך להיות, אזי מיד אומרים: ראייתם את החרדים, שמי שהוא חרדי מתנהג כך, ותולים את זה במה שלמדו תורה, וזה חילול השם.

לכן יש חיוב מיוחד להתנהגות הוגנת שלא ייצא איזה חשש, ושלא יחשדו, אפילו שזה רק נראה, ואין זה אמיתי, אבל זה נראה כך, וצריכים להיזהר שגם לא ייראה כאילו שמזלזלים בשמירת הבריאות, מפני שאם זה נראה כך, מיד תולים ואומרים 'אלו הם החרדים', וזה חילול השם והוצאת שם רע לחרדים – אפילו שזה לא נכון.

ולכן החיוב חמור וגדול מאד לעשות קידוש שם שמים בהנהגה, עם הנהגה כזו שיאמרו אשרי מי שהוא חרדי! ויש אנשים כאלה שבאמת כולם מעריכים אותם ומכבדים אותם מאד, כי הנהגתם היא הנהגה ראויה, ושם שמים מתאהב על ידם. בעזרת השם נזכה לקיים את כל מה שאנו חייבים ונזכה לחיים טובים ומאושרים.

לעילוי נשמת האשה הצדקת
מרת **חיה שפרה אנגל** ע"ה
בת ר' שרגא ז"ל
גלב"ע כ"ט שבט תשע"ה - תנצב"ה

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת
ר' **עזרא** ב"ר אלטר שמשון יהודה כ"ץ ז"ל
חוג' מרת **צביה** ב"ר משה אליהו ז"ל
גלב"ע כ"ד שבט - תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ג **חיים מנחם ישועה** זצ"ל
בן מלכה ע"ה
גלב"ע כ"ד שבט תשע"ב - תנצב"ה

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת מרן הגאון הגדול רבי **יעקב אדלשטיין** זצוק"ל
בן הגאון הגדול רבי **צבי יהודה** זצ"ל
גלב"ע כ"ז שבט תשע"ז - תנצב"ה